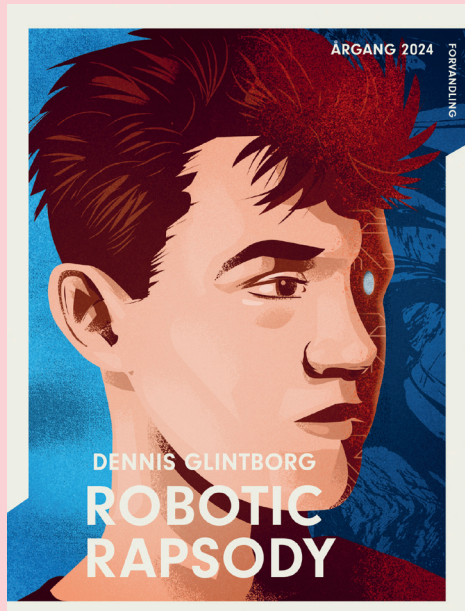

ÅRGANG 2024

UNDERVISNINGSMATERIALE

af Trine May

 gads forlag

INDHOLD

s. 3	INTRO
s. 4	Fem fede fortællinger
s. 6	Hvordan skal vi arbejde?
s. 7	FØR DU LÆSER: Fem kortromaner – ét tema
s. 8	MENS DU LÆSER Frisk luft
s. 12	MENS DU LÆSER Bæst
s. 16	MENS DU LÆSER Lloret de Mar
s. 20	MENS DU LÆSER Smask
s. 24	MENS DU LÆSER Robotic Rapsody
s. 28	EFTER DU HAR LÆST: Eftertanker
s. 29	EFTER DU HAR LÆST: Præsenter kortromanen
	EFTER DU HAR LÆST: Fælles udstilling
s. 30:	Til læreren
s. 34:	Forløbenes faglige fokuspunkter

Undervisningsmaterialet er udarbejdet af Trine May. Du kan finde mere udfoldede versioner af alle fem forløb på www.mayeriet.dk. Her indgår flere samtaleoplæg og kreative aktiviteter – og med højere grad af stilladsering.

INTRO

Her skal du læse og arbejde med en fed fortælling. Vi sætter hele **fem** fortællinger i spil i klassen. De fem fortællinger fordeles på grupper, der læser hver sin.

Sædvanligvis opdeler vi skrevne fortællinger i noveller og romaner. Og som du sikkert ved, er noveller korte fortællinger med få personer og én begivenhed, mens romaner er lange fortællinger med flere personer og handlingsspor.

Den fortælling, du skal læse og arbejde med her, befinder sig genremæssigt *mellem* en novelle og en roman; den er nemlig en *kortroman*. En kortroman er længere end en novelle og kortere end en roman. Men det er ikke kun antallet af sider, der definerer kortromanen som genre. Den har også nogle *indre* kendetegn:

I en kortroman er der ikke brugt plads til lange udredninger og præsentationer af steder og personer, som vi kender det fra mere traditionelle romaner. Forfatteren har skåret ind til benet og fortæller dig kun det mest nødvendige.

Så frem for at forklare dig en masse, fx om hvem og hvordan personerne er, giver forfatteren dig *hints* om dem. Forfatteren lægger *spor* ind i sin tekst, og så er det op til dig som læser at opfange sporene – og ud fra dem udrede sammenhængen.

Med andre ord, en kortroman har masser af *tomme pladser* og kræver derfor, at du *læser mellem linjerne*.

Selv om en kortroman er ... ja, en kort roman, kan der alligevel være flere personer, handlingsspor og temaer i spil – præcis som vi kender det fra traditionelle romaner.

På næste opslag får du en præsentation af de fem kortromaner.

FEM FEDE FORTÆLLINGER

FRISK LUFT af Laura Ringo

Frisk luft er en skræmmende fortælling, fortalt af hovedpersonen Lila, der går på efterskole. Vi følger hende gennem nogle intense timer under skolens årlige Uno-tur – en slags overlevelsestur og efterskoleopholdets højdepunkt. Skolens elever vækkes en nat af en flok maskerede voksne, der sender dem af sted på en bus og efterlader dem i en mørk, øde plantage – den plantage, hvorfra en ung pige noget tid forinden er forsvundet og sandsynligvis blevet dræbt. Og gerningsmanden er stadig på fri fod.

CITAT FRA ROMANEN:

Noget er galt.

“Har nogen af jer set Ronja?” siger Birk.

Den eneste, der stadig ligger på skovbunden, er mig. De andre leder allerede efter hende. Jeg skynder mig på benene. Grene kvaser under mig. Jeg ville ønske, at jeg så en mus eller hørte en ugle, men det er kun vores skridt, der skaber lyd.

“Ronja.”

Jeg taler, så højt jeg kan uden at råbe, men ingen svarer i mørket.

BÆST af Jonas Kleinschmidt

Bæst er en dramatisk fortælling om tre teenagedrenge, der tilbringer al deres fritid sammen, og på sommerferiens sidste dag gør de et uhyggeligt fund. Da de dagen efter skal begynde deres sidste skoleår, starter en ny pige i klassen. Eva hedder hun, og hun bliver hurtigt en del af drengenes slæng. Men hendes adfærd er besynderligt kropsligt fikseret, og hun udfordrer drengene på måder, de aldrig har oplevet. I begyndelsen finder de det spændende, men efterhånden trækker de sig fra hende. For hvem er hun egentlig? Og hvorfor opfører hun sig, som hun gør?

CITAT FRA ROMANEN:

Da jeg kom hjem den aften, græd jeg. Hulkede mig i søvn. I det øjeblik gik det op for mig, at jeg havde krydset en grænse. At jeg aldrig kunne gå tilbage. Hvad var jeg for et menneske? Jeg følte mig så ussel og beskidt. Men det var jeg jo ikke. Det var ikke sådan, jeg var. Jeg forestillede mig, hvad mine forældre ville sige, hvis de nogensinde fandt ud af, hvad det var, vi havde lavet. Ville vi blive smidt ud af skolen? Det ville vi vel. Det er da ikke normalt at opføre sig, som vi gjorde.

LLORET DE MAR af Eva Aagaard

Lloret de Mar handler om to teenageveninder, Melissa og Alma, der er på vej til byen Lloret de Mar på den spanske solkyst, hvor de skal holde ferie. På busturen falder de i snak med tre fyre, som er noget ældre end dem selv. Ankommet til Lloret de Mar mødes de med fyrene igen den første aften, og her bliver det til mere end snak. Men hvor langt skal man gå? Hvor sætter man grænsen? Og hvad gør man, hvis man ikke får sat nogen grænse

CITAT FRA ROMANEN:

Hans blik glider op og ned ad min kjole på en måde, som få mig til at tænke, at den sidder forkert, eller jeg ser grim ud.

Jeg glatter den med hånden, spænder i hele kroppen.

“Lad være med at se på mig på den måde,” siger han. “Jeg har forstået, at man ikke må røre ved dig.”

Så maser han sig forbi mig, skubber mig ligesom over dørtrinnet og ud i værelset, så han kan komme ind og lukke døren bag sig. Jeg bliver stående, jeg har et chok i kroppen, ligesom man kan have, når man har været ved at snuble.

SMASK af Sanne Søndergaard

Smask handler om Maja, som er en glad, sjov og udadvendt pige, der har det supersjovt med sin veninde, Rosa. Hun forelsker sig godt og grundigt i Theodor, der går i gymnasiet, ser godt ud, har gode manerer, giver blomster, spiller guitar som en drøm og synger som Harry Styles. Næsten for godt til at være sandt. Men hvordan er han egentlig, hvis man kradser lidt i den charmerende overflade? Er han så i virkeligheden en helt anden? Og er Maja også ved at ændre sig i takt med at forholdet udvikler sig?

CITAT FRA ROMANEN:

“Hun løber efter ham. Hendes hæle banker mod asfalten. Lyden giver genlyd i tunnelen. Han vender sig stadig ikke om. Hun indhenter ham på den anden side af tunnelen, tvinger sin arm tilbage under hans.

“Undskyld,” hvisker hun. “Er du sur på mig?”

Han standser, lægger den anden arm om hendes talje, trækker hende ind til sig og kysser hende.

“Nej, jeg er ikke sur,” siger han. “Men tag lige og drop de der usikkerheder, som Rosa og de andre småpiger har. Jeg har jo valgt dig, fordi du ikke er sådan.”

ROBOTIC RAPSODY af Dennis Glintborg

Robotic Rapsody er en vild fortælling om en dreng, som er samlet af forskellige dele, hans far har modtaget i en kasse. Går noget i drengen i stykker – og det sker tit – bliver han lappet sammen igen. En dag begiver drengen sig ud på en rejse, for nu vil han lægge fortiden bag sig og leve et normalt liv som alle andre. Undervejs får han installeret en ny hjerne, og med den kan han slette sine dårlige minder. Han kommer til en by med helt normale og søde mennesker. Men det er ikke nemt at være til stede i den normale verden, han ellers har længtes efter. Så han må videre ... Men kan man lægge fortiden bag sig? Eller vil man altid være et produkt af det, man kommer fra?

CITAT FRA ROMANEN:

“Min far og jeg i vores tosomhed.

Vi spillede altid de samme roller og gentog de samme ting.

Altid den samme polemik og straf. Altid den samme undskyldning, når jeg igen skulle lappes sammen.

Og jeg kunne mærke, at det snart skulle holde op.

Jeg ville ud af dette fangenskab. Koste, hvad det ville.”

HVORDAN SKAL VI ARBEJDE?

I forløbet her er du tilknyttet en læsegruppe. Når du læser din bog, gør du ophold et par gange undervejs. Her mødes du med din læsegruppe og sætter ord på din oplevelse, og selvfølgelig lytter du til, hvordan de andre har oplevet det læste. Måske har de tænkt noget helt andet end dig.

Af og til bliver du bedt om at notere noget i et skema, mens du læser. Dine noter kan hjælpe dig i gruppesamtalen. Hvis du synes, det er irriterende at skulle afbryde din læsning for at notere, kan du i stedet indsætte post-it-sedler vigtige steder i bogen og bagefter finde stederne igen og notere i dit skema.

DIN LÆSEGRUPPE

I er fire medlemmer i læsegruppen, og når I skal drøfte noget, er der gerne fire punkter med spørgsmål. Her er I på skift ordstyrer for ét punkt. Ordstyreren læser et spørgsmål op og kommer med et bud på svar, hvorefter de andre fra gruppen byder ind med deres tanker. Måske har de opfattet det på andre måder.

Herefter læser næste elev i gruppen næste punkt med spørgsmål op og kommer med et bud på svar, hvorefter de andre byder ind, og sådan fortsætter I. På den måde kommer I alle til orde og får sagt, hvad I tænker om teksten.

AKTIVITETER

Udover samtaleoplæg er der også enkelte aktiviteter, du skal arbejde med, når du gør ophold. Måske skal du skrive en tekst, måske skal du skabe et billede, men uanset hvad, er aktiviteterne udtryk for din læsning af bogen.

Når du har læst hele bogen, skal du tænke på den som helhed og overveje, hvilket aftryk den har sat i dig, og du skal udtrykke dig om fx dens persongalleri, sprog og temaer.

Herefter skal du og din gruppe præsentere bogen for klassen og lytte til, hvilke bøger de andre grupper har læst. Måske får du lyst til at læse dem på egen hånd.

Til allersidst kan I sammen i klassen lave en udstilling om de fem kortromaner.

Og NU skal vi i gang!

FØR DU LÆSER (fælles i klassen)

Fem romaner – ét tema

De fem kortromaner er skrevet af fem forskellige forfattere. Fælles for dem alle er, at de har skrevet en fortælling med udgangspunkt i temaet *FORVANDLING*.

TÆNKESKRIVNING

Skriv i fem minutter om, hvad du tænker om ordet *forvandling*. Notér, hvad der falder dig ind. Du behøver ikke tænke over stavning og tegnsætning, for ingen andre skal se din tekst. Det vigtigste er, at du får noteret dine tanker. Du kan fx skrive:

- om forvandling altid har noget med magi at gøre – eller om forvandling også kan forekomme i virkeligheden – og hvordan.
- om forvandling både kan være en ydre og indre proces hos mennesker – og hvordan.
- eksempler på andre forvandlingshistorier, du har oplevet i bøger eller film. Skriv også, hvem eller hvad der blev forvandlet – og til hvad.
- om du selv har oplevet forvandlinger

Læs bagefter din tekst, og understreg dine vigtigste pointer. Del herefter jeres tanker om forvandling i læsegruppen.

Vælg én i gruppen, der fremlægger jeres hovedpunkter for klassen – og lyt til, hvad de andre grupper har tænkt.

Bogens omslag

Gå sammen med en makker fra din læsegruppe. Se på bogens forsidebillede, tænk over titlen, læs bagsideteksten, og tal om, hvilke forventninger I har til bogen. Kom ind på dens

handling **stemning** **persongalleri** sammenhæng med ordet *forvandling*.

Udveksl bagefter jeres forventninger til bogen med det andet makkerpar i gruppen.

Find nu forløbet på de følgende sider om den bog, du skal læse. God fornøjelse.

MENS DU LÆSER FRISK LUFT

Du skal gøre to ophold i din læsning af bogen, hvor du mødes med din læsegruppe: Efter side 44 og efter side 62. Begge gange skal I tale om fortællingens vigtigste personer. Notér derfor løbende, mens du læser, hvad teksten fortæller om dem – og hvad du selv udleder. Brug notatarket på side 10.

Første ophold: Efter side 44

Udveksl jeres tanker om personerne i gruppen. Brug jeres noter som støtte.

Efterskolen

Tal om, hvad det er for en undervisning, efterskolen praktiserer:

- Hvorfor tror du, lærerne har besluttet, at eleverne skal på Uno-tur?
 - Hvad skal de lære af turen?
- Skolen har nogle *mantraer* og ret skrappe regler. Find eksempler i teksten.
 - Hvad synes du om skolens mantraer? Og er det godt at have så skrappe regler? Hvorfor?/Hvorfor ikke?
- På skolen bliver eleverne undervist i gruppedynamikker. Hvordan vil du karakterisere den gruppedynamik, der er mellem eleverne på Uno-turen?
- Hvordan er Poul, når han underviser i timerne? Og hvordan er han på Uno-turen?
 - Hvorfor er der forskel?

Sprog

Find hver især et eksempel fra teksten på, at forfatteren inddrager flere sanser i sine beskrivelser. Læs på skift jeres eksempler op, og tal om, hvad det gør ved jeres oplevelse af teksten, at fortællingen er skrevet i et sanseappellerende sprog.

Øøhh ... Karla, hvad med hende?

Skift synsvinklen til Karla, og skriv en tekst med en jegfortæller, hvori du fortæller, hvad hun gør, og hvordan hun har det, da hun efterlades alene i skoven uden telefon. Prøv at få stemningen frem gennem brug af flere sanser. Brug evt. notatsiderne bagest i hæftet til at skrive ud fra Karlas synsvinkel.

Andet ophold: Efter side 62

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter som støtte.

Spændingsgreb

Drøft, hvilke spændingsgreb, forfatteren har benyttet, og hvordan de virker på jeres oplevelse af teksten. Spændingsgreb kan fx være:

- *forudgreb* – hvis der antydes noget, som vil få betydning senere i fortællingen.
 - *overraskelser* – hvis der pludselig sker noget helt uventet.
 - *cliffhangers* – hvis et kapitel slutter på højt spændingsniveau.
 - og selvfølgelig *klassiske gysermarkører* som mørke, skov, uhyggelige lyde osv.
- Fordel de fire greb på gruppens medlemmer, der på skift sætter samtalen i gang.

Efter bogen er læst **PERSONER**

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter som støtte.

Lav bagefter, med afsæt i dine noter og jeres drøftelser, en oversigt over persongalleriet:

Tegn fire rammer på et A4-ark. Skriv Lila, Ronja, Poul og Birk over rammerne, og skriv om personerne i rammerne. Kom fx ind på deres styrker, svagheder, adfærd i pressede situationer og forhold til andre.

Markedsfør Rotbøls friluftslinje

Gå sammen i makkerpar, og lav i fællesskab en trykt reklame for Rotbøl Efterskoles friluftslinje. Af reklamen skal fremgå, hvad linjen har at byde på, hvilke fag linjen udbyder, og hvad eleverne kan forvente at få ud af et år på skolen.

Forestil jer bagefter, at I er elever på skolen og skal holde et mundtligt oplæg om friluftslinjen for besøgende på Efterskolernes dag. Jeres målgruppe er mulige kommende elever. Hvad vil I lægge vægt på? Og hvordan vil I kommunikere jeres budskab? Forbered oplægget, og hold det for det andet makkerpar i gruppen. Vis også jeres reklamer.

Temaer

Tal i gruppen om, hvad romanen drejer sig om – hvilke problemer den belyser, og hvad den har med forvandling at gøre. Relatér til din tænkeskrivning fra før du læste bogen.

Vælg de to vigtigste temaer, og perspektivér dem til den verden, der ligger uden for romanen. Brug side 11.

Gå nu til side 28: Eftertanker.

Notatark: Personer

	Handlinger / ytringer	Mine tanker
RONJA		
LILA		
BIRK		
POUL		

Notatark: temaerne og mig

Skriv de af fortællingens temaer, du finder vigtigst i første spalte. Skriv i anden spalte, hvordan du kan relatere til dem – hvordan du genkender dem fx i dit eget liv, i medierne eller i anden litteratur.

I romanen	Uden for romanen

MENS DU LÆSER BÆST

Du skal gøre to ophold i din læsning af bogen, hvor du mødes med din læsegruppe: Efter side 21 og efter side 68. Begge gange skal I tale om fortællingens vigtigste personer. Notér derfor løbende, mens du læser, hvad teksten fortæller om dem – og hvad du selv udleder. Brug notatarket på side 14.

Første ophold: efter side 21

Udveksl jeres tanker om personerne i gruppen. Brug jeres noter som støtte.

Sprog og spændingsgreb

Find dette uddrag i bogen, og læs det op i gruppen: Fra nederst side 11 til midt på side 13. Tal bagefter om, hvordan I vil karakterisere sproget.

Lav en illustration af scenen, I netop har læst op. Du kan tegne/male, eller du kan lave en collage af udklip. Indsæt valgte citater fra uddraget passende steder på illustrationen. Drøft bagefter, hvilke spændingsgreb forfatteren har benyttet, og hvordan de virker på jeres oplevelse af teksten. Spændingsgreb kan fx være:

- *forudgreb* – hvis der antydes noget, som vil få betydning senere i fortællingen.
- *overraskelser* – hvis der pludselig sker noget helt uventet.
- *cliffhangers* – hvis et kapitel slutter på højt spændingsniveau.
- og selvfølgelig klassiske gysermarkører som mørke, skov, uhyggelige lyde osv.

Fordel de fire greb på gruppens medlemmer, der på skift sætter samtalen i gang.

Sammenfatning

Skriv i fællesskab en sammenfatning af alt det, I har læst indtil nu. Jeres sammenfatning skal formuleres i én eller flere sætninger og fylde præcis 20 ord.

Andet ophold: efter side 68

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter som støtte.

Symbolik

I litteratur kan der være noget i handlingen, der kan læses symbolsk – altså være et billede på noget andet end det konkrete, der står. Gå sammen i makkerpar, læs eksemplerne i skemaet på side 15 her i forløbet, og tal om, hvordan de kan tolkes. Husk, at der ikke er rigtige eller forkerte svar, for litteratur har ikke noget facit. Udveksl bagefter jeres tolkninger med det andet par i gruppen.

Find selv på symboler for romanens vigtigste personer. Hvis fx Eva var en stol? En bil? Et hus? En frugt? osv. Hvilken slags ville hun så være? Og hvorfor? Og hvad med drengene?

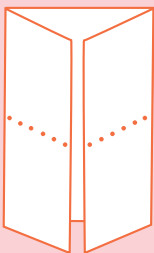
Skriv en ny sammenfatning af alt det, I har læst indtil nu. Igen skal den fylde 20 ord.

Efter bogen er læst

Personer

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter som støtte.

Lav bagefter, med afsæt i dine noter og jeres drøftelser, en karakteristik af de tre drenge og Eva.

Tag et liggende A4-ark, og fold enderne ind mod hinanden.

Klip midt på hver 'låge' ind til foldelinjen.

Skriv Jakob, Bjørn, Jonathan og Eva uden på de fire låger.

Skriv bag hver låge om personen: Skriv til venstre for foldelinjen, hvordan personen er i bogens begyndelse, til højre for foldelinjen, hvordan personen er til sidst i bogen. Kom ind på både styrker og svagheder.

Skriv endnu en sammenfatning, men nu skal den rumme hele fortællingen, og igen har I kun 20 ord.

Temaer

Med jeres sammenfatninger har I løbende indkredset, hvad der er vigtigst i fortællingen.

Måske kan den sidste pege på nogle af fortællingens temaer. Tal i gruppen om, hvad romanen overordnet drejer sig om, og hvad den har med forvandling at gøre. Relatér til din tænkeskrivning fra før du læste bogen. Vælg de to vigtigste temaer, og perspektivér dem til den verden, der ligger uden for romanen. Brug side 11.

Gå nu til side 28: Eftertanker.

Notatark: Personer

	Handlinger / ytringer	Mine tanker
JACOB		
BJØRN		
JONATHAN		

Symbolik

“Jeg kan stadig mærke det,” sagde han.

“Hvad kan du mærke?” sagde jeg.

“Ja, altså der hvor min fod brækkede. De satte jo tre skruer ind.”

“Nå ja,” sagde jeg. Men har de ikke fjernet dem igen?

“Jo. To af dem. Men de blev nødt til at lade en sidde tilbage. Den kunne de ikke fjerne. Den holder det hele sammen.” (side 63)

Tænk på, om den skrue, der sidder tilbage og holder sammen på det hele, kan have en symbolsk funktion – og hvordan I i så fald tolker den.

Pigen hedder Eva – et navn, vi kender fra skabelsesberetningen. Den kalder man også *Syndefaldet*, og som du sikkert husker, adlød Adam og Eva ikke Gud, da de spiste af æblet fra Kundskabens træ. Det var en slange, der overtalte Eva til at spise æblet, og hun fristede Adam til også at gøre det. Man siger, at de syndede.

Den synd, de begik, kaldes arvesynden, fordi alle efterkommere af Adam og Eva (og det vil jo sige os alle) har arvet den. Fra det øjeblik Adam og Eva spiste af æblet, blev mennesket altså syndigt og var nu splittet mellem viljen til det gode og driften mod det onde.

Tænk på, om navnet Eva kan have en symbolsk betydning i *Bæst* – og hvad Eva i romanen har til fælles med Eva fra Syndefaldet.

Den lange gren var stukket ned i jorden, og på spidsen sad resterne af et geddekranium. Et gys gik igennem mig, men så kom jeg i tanke om, at det jo var mig selv og drengene, der havde stillet det op der i skoven. Jeg gik tættere på. Tænk, at det stadig var der. Det lignede et slangehoved. (side 66)

Geddehovedet er også det motiv, der er valgt til romanens forside. Tænk over, hvordan det kan tolkes.

Find selv flere eksempler i romanen, der kan have en symbolsk funktion – altså være billeder på noget andet end det konkrete. Skriv dem her, og tal om, hvordan I tolker dem:

MENS DU LÆSER LLORET DE MAR

Du skal gøre to ophold i din læsning af bogen, hvor du mødes med din læsegruppe: Efter side 41 og efter side 71. Begge gange skal I tale om fortællingens vigtigste personer. Notér derfor løbende, mens du læser, hvad teksten fortæller om dem – og hvad du selv udleder. Brug notatarket på side 18.

Første ophold: efter side 41

Udveksl jeres tanker om personerne. Brug jeres noter som støtte.

Tal bagefter om personernes gruppedynamikker:

- Hvordan vil du karakterisere pigernes venskab?
- Hvordan vil du karakterisere drengenes venskab?
- Er der forskel på pigernes og drengenes måde at være sammen på? Hvordan?
- Er det vigtigt at tilhøre en gruppe? Hvorfor? Er det godt at være sammen med venner, der ligner én selv? Eller er det godt at være sammen med nogle, der er anderledes end en selv? Hvorfor?

Visuelt udtryk

Tal med en makker om, hvilke forskellige baggrunde Alma og Melissa kommer med.

Lav bagefter et visuelt udtryk i ord og billeder (tegninger eller udklip), der viser deres forskelligheder.

Fold et liggende A4-ark på midten, og vis Almas liv og baggrund til venstre for foldelinjen – Melissas til højre. Hent evt. inspiration på Anders Hemmingsens Instagramprofil, hvor han tit opstiller to modsatte 'typer' over for hinanden og viser deres verden i ord og billeder.

Synsvinkel

Historien fortælles af Alma, og vi får adgang til hendes tanker. Men hvad med Melissa? Hvad tænker hun? Vælg en af disse scener: busturen, pigernes ankomst til værelset eller deres samvær med drengene på værelset. Tegn en stor tænkeboble, og udfyld den med Melissas tanker om situationen.

Du kan også vælge at vise hendes tanker gennem et fiktivt Instagramopslag, du tegner og skriver. Der skal være et billede, en kort tekst med dine tanker og et par tags.

Efter side 71:

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter i personarket som støtte. Beskriv igen gruppedynamikken mellem alle fem personer, da de er på værelset. Er der et hierarki mellem drengene? Hvordan?

Samtykke

Find den korte film *Hvad er samtykke?* på www.sexlinien.dk/emneside-rettigheder-og-overgreb/samtykke, og se den sammen.

- Hvordan harmonerer scenen side 56-59 med samtykkeloven?
- Er det nødvendigt at kommunikere med ord i en situation som den i scenen, eller er kropssprog tilstrækkeligt?
- Hvorfor gør Alma, som hun gør? Hvad kunne hun i stedet have gjort?
- Er der tale om et overgreb? Af hvem?

Omskriv scenen, men lad den få et andet udfald end i bogen. Lad din tekst begynde med Kenneths replik: *Så er det vel min tur*. Lad det fortsat være Alma, der har synsvinklen.

Efter bogen er læst

Hvordan forstår du slutningen? Kan kirken have en symbolsk funktion? Hvordan?

Hvad har pigerne lært af deres rejse?

Trods sin opdragelse med masser af kulturelle oplevelser vil Alma gerne være som Melissa? Hvorfor?

Hvilket liv tror du pigerne har om 20 år? Kom ind på fx job, familie, bolig og værdisæt.

Personer

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter som støtte.

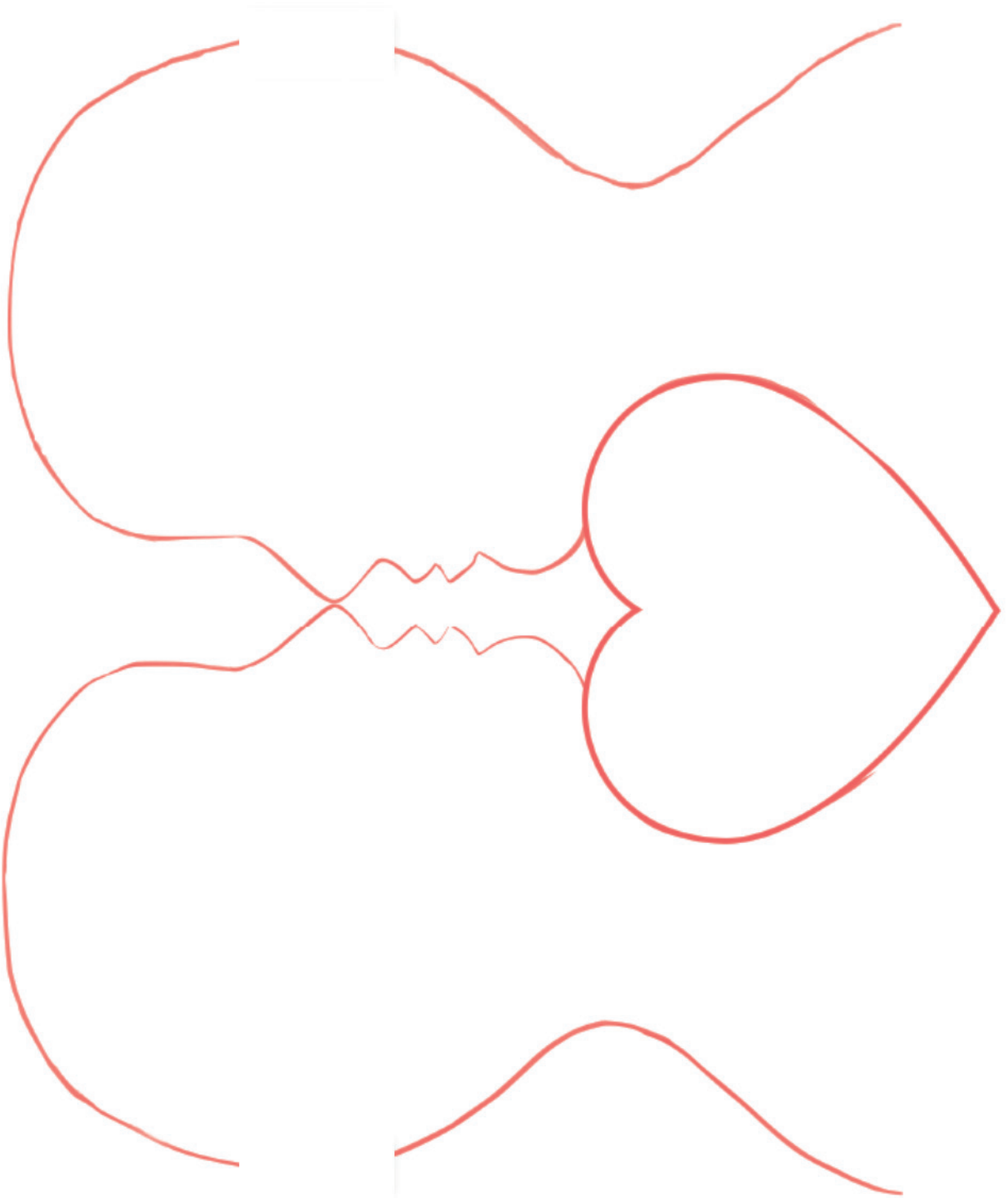
Lav et dobbeltportræt af Alma og Melissa. Brug silhuetterne på side 19. Klip dem ud, og udfyld dem med ord om de to piger. Kom ind på deres baggrund, adfærd, selvopfattelse, interesser, ønsker og håb. Skriv i hjertet mellem silhuetterne om deres venskab. Lim dem op på et farvet kartonark med pigernes navne øverst.

Temaer

Tal i gruppen om, hvad romanen overordnet drejer sig om, og hvad den har med forvandling at gøre. Relatér til din tænkeskrivning fra før du læste bogen. Vælg de to vigtigste temaer, og perspektivér dem til den verden, der ligger uden for romanen. Brug side 11.

Gå nu til side 28: Eftertanker.

	Teksten fortæller	Jeg tænker
ALMA		
MELISSA		
NICKY		
MARK		
NICKY		

MENS DU LÆSER SMASK

Du skal gøre to ophold i din læsning af bogen, hvor du mødes med din læsegruppe: Efter side 33 og efter side 62. Begge gange skal I tale om fortællingens vigtigste personer. Notér derfor løbende, mens du læser, hvad teksten fortæller om dem – og hvad du selv udleder. Brug notatarket på side 23.

Første ophold: efter side 33

Udveksl jeres tanker om personerne. Brug jeres noter som støtte. Tal bagefter om spørgsmålene her:

- Hvad synes du om Theodor? Kan du forstå Majas fascination af ham? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan er Majas samvær med ham sammenlignet med hendes samvær med Rosa?
 - Hvorfor er hun ikke på samme måde, når hun er sammen med ham?
- Hvordan agerer Theodor over for Majas forældre? Hvordan er han anderledes end andre 16-årige? Kan du lide ham? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan agerer han til festen? Hvad synes du om det? Hvordan får han Maja til at føle sig?

Lister

Theodor sender en liste til Maja, hun skal udfylde. Hun skriver den ikke færdig, så det skal du. Fuldfør listen med de manglende svar. Bland – som Maja gør – ‘for sjov-svar’ med sande. Hvordan tror du, Theodors svar på en tilsvarende liste ville se ud? Udfyld også hans liste. Udveksl jeres lister i gruppen, og forklar, hvorfor I har skrevet, som I har. Tal bagefter om, hvorvidt der er noget i Theodors opførelse, I finder forkert. List det op i punktform på en ny liste i den rækkefølge, hans forkerte handlinger/ytringer forekommer i fortællingen.

Andet ophold: efter side 62

Udveksl jeres tanker om Maja og Theodor. Brug igen jeres noter som støtte. Kom også ind på, om der er mere ved Theodors adfærd, I finder forkert, og tilføj det på jeres liste.

Fortællerposition

Første del af historien er fortalt af Maja – altså med jegfortæller. Anden del er fortalt som en tredjepersonsfortæller. Det er stadig Maja, der har synsvinklen, og der er indre syn, så vi har fortsat adgang til hendes tanker.

Find eksempler i teksten på begge fortællerpositioner, og tal om, hvad det gør ved jeres oplevelse af teksten og indlevelse i Maja, at fortælleren er skiftet fra et jeg til et hun. Og om hvorfor forfatteren mon har foretaget dette fortælle tekniske skift.

Råbedigt

Giv Theodor en opsang: Skriv en række UDRÅB I VERSALER på papirstrimler til ham. Få én til at tage et billede af dig, hvor man ser dig fra siden med åben mund og fuld af raseri. Print dit billede, klip det ud, og lim det op på et farvet kartonark. Lim strimlerne på, så de kommer ud af din mund. Råb bagefter jeres digte for hinanden i gruppen.

Efter bogen er læst

Udveksl igen jeres tanker om personerne, og brug jeres noter i personarket som støtte.

Et manuskript

Bogens sidste del skiller sig ud fra de to første – både i udseende og fortællemåde, da den er sat op som et manuskript. Et manuskript består udelukkende af replikker og regitekst.

Fordel rollerne på gruppens medlemmer sådan her: Første elev er Maja, anden elev har to roller: mor og Rosa, tredje elev har også to roller: far og baristaen, fjerde elev er Theodor.

Gennemspil dramaet. I behøver ikke at kunne det udenad, og I behøver ikke rekvisitter, men læs op fra bogen med indlevelse, og gør, som regiteksten foreskriver.

Fortællerpositioner

Som du har oplevet, fortælles historiens tre dele på hver sin måde:

Første del: Jegfortæller, Maja fortæller

Anden del: Tredjepersonsfortæller, Maja har synsvinklen, indre syn

Tredje del: Manuskript med ydre syn.

- Hvorfor tror I, forfatteren har skrevet historien sådan?
- I hvilken af de tre fortællerpositioner føler du dig tættest på Maja? Hvorfor?
- I hvilken af de tre fortællerpositioner føler du dig længst væk fra Maja? Hvorfor?
- Kan ændringerne i fortællerpositioner have noget med bogens handling eller tematik at gøre? Altså mimer fortællingens udtryk dens indhold? Hvordan?

Majas forvandling

Læs bogens første scene igen, og tal om:

- Hvordan er Maja her?
- Hvordan har hun det? Med dem, hun er sammen med? Med sig selv?
- Hvordan er hun i bogens slutning:
- Hvordan har hun det? Med dem, hun er sammen med? Med sig selv?

Lav en trefløjet personkarakteristik af Maja, der viser hendes forvandling:

Tag tre små kartonark, fx i A6. Lav en collage på hvert ark. De tre collager skal i ord og billeder vise, hvordan Maja er og har det i bogens tre dele. Dæk hvert ark med billeder eller farvet papir, du limer helt til kanten, og som du synes passer på Maja i de tre faser. Du kan klippe i blade, aviser, reklamer eller billeder, du finder på nettet. Skriv enkeltord om Maja hen over billederne på hvert ark. Du har masser af ord på dit notatark, du kan bruge.

Vend de tre ark om, og skriv på hver bagside en tekst om, hvordan Maja er i denne del af fortællingen. Du kan også finde et godt citat fra hver af bogens tre dele, du kan sætte ind. Sæt til sidst de tre ark sammen med tape. Vis hinanden jeres karakteristikker i gruppen, og forklar, hvorfor I har lavet dem, som I har.

Temaer

Her er fire emner, der er på spil i *SMASK*: **Forelskelse**, **Venskab**, **Teenageliv** og **Gaslighting**

Hvis I ikke kender metaforen *gaslighting*, så find ud af, hvad den betyder ved en google-søgning. Fordel de fire emner mellem jer, og start på skift en samtale om jeres tildelte ord: Hvordan det kommer til udtryk i bogen – og om I kan genkende det i jeres eget liv.

Gå nu til side 28: Eftertanker.

Notatark: Personer

	Teksten fortæller:	Jeg tænker:
MAJA		
THEODOR		

MENS DU LÆSER ROBOTIC RAPSODY

Du skal gøre to ophold i din læsning af bogen, hvor du mødes med din læsegruppe: Efter kapitlet *LAND* og efter kapitlet *BY*.

Efter kapitlet *LAND*

- Hvad tænker du umiddelbart om fortællingens univers?
- Historien fortælles af et barn. Hvordan er barnets hjemlige forhold?
- Hvad gør faren ved barnet? Og hvad gør barnet ved faren?
- Hvordan er bogen anderledes i forhold til andre bøger, du har læst. Kom fx ind på handlingen, fortællemåden og måden, teksten er sat op på.

Hvad undrer du dig allermost over i fortællingen? Formulér det som et spørgsmål. Tag fire runder i gruppen, hvor I på skift stiller jeres spørgsmål til gruppen, som svarer. Husk, at der ikke er rigtige og forkerte svar, for litteratur har ikke noget facit.

Efter kapitlet *BY*

- Lægen siger, at *vi alle er sammensatte størrelser. At vi er en konstruktion af vores egen fortid*. Hvad mener han?
- Han siger også, at *i barndommen kan vi gøre alt. Men med tiden bliver vi låst af vores egen erfaring. Vi kan ikke bryde ud af det liv, vi kender, og derfor trækker vanen os ned i de samme spor* (side 35). Hvad mener han her? Og har han ret?
- Hvem eller hvad er *Mindfork* i historien? Tænk på, hvad navnet kan oversættes til.
- Kan fortællerens rejse fra land til by være et billede på noget andet end en konkret rejse? Hvordan?

Kunstrefernce

Fortælleren ser billedet *The Persistence of Memory*. Find billedet på nettet, og skriv hver især, hvad I ser på billedet, og hvad I tænker om det. Del bagefter jeres tanker i gruppen, og tal om, hvad det kan have med historien *Robotic Rapsody* at gøre. Kom både ind på billedets motiv, genre og titel.

Poetisk mindekatalog

Genlæs fortællerens minder på side 41-42, og tal om, hvordan de ligner digte.

Vælg fire episoder fra *dit* indre katalog af minder, og skriv helt kort om dem, inspireret af fortællerens måde at fortælle om sine minder på. Tænk fx over linjebrud og ellipser (udeladelser af ord).

Læs bagefter jeres minder op for hinanden.

Fortælleren vil gerne fjerne nogle af sine minder. Er der minder, I gerne vil fjerne?

Eller er det godt at have både gode og mindre gode minder? Hvorfor?

Når byen beskrives

På side 47 tænker fortælleren, at byen både har en for- og bagside.

Hvordan ligner beskrivelsen et digt? Kom ind på fx bogstavrim, besjælinger og tekstens opsætning.

Kan I genkende det med, at noget eller nogen har en facade, der er en *disneyficeret version af virkeligheden*? Og en bagside, der er *falmet bag smog og støv*? Hvordan?

- Hvad er for- og bagsiden af jeres by/kvarter eller egn?
- Kan der godt være god stemning på byens bagside?
- Og kan der være ucharmerende på forsiden? Hvordan?
- Lav et visuelt udtryk af din egen bys eller egns for- og bagside på side 27.

Efter bogen er læst

- Hvordan forstår du slutningen?
- Hvor er fortælleren til sidst?
- Hvem er han til sidst?
- Hvem er blevet forvandlet? Til hvad?

En allegori?

Når man læser en fortælling, kan man forstå handlingen helt konkret, men nogle fortællinger kan også læses som billeder på noget andet end det konkrete. En tekst, der på den måde kan have to lag – et konkret og et billedligt – kalder man en allegori.

- Er *Robotic Rapsody* en allegori?
- Hvad kan den i så fald være et billede på?

Vælg en af aktiviteterne her:

Hovedpersonens rejse

Lav et kort, der med enkle tegninger og få ord viser fortællerens rejse.

eller

Mig og min robot

Hvis du kunne designe et menneske, hvad skulle det så kunne? Hvordan skulle det være?
Og hvordan skulle det se ud?

Tegn dit perfekte robotmenneske. Lav tekstbokse rundt om tegningen, hvori du beskriver din robots indre. Overvej på baggrund af jeres tidligere samtale, om den kun skal have gode egenskaber og gode minder – eller om den skal have flere sider. Og hvorfor.

Vis jeres produkter frem for gruppen, og fortæl, hvorfor I har lavet dem, som I har.

Temaer

Tal i gruppen om, hvad romanen overordnet drejer sig om, og hvad den har med forvandling at gøre. Relatér til din tænkeskrivning fra før du læste bogen. Vælg de to vigtigste temaer, og perspektivér dem til den verden, der ligger uden for romanen. Brug side 11.

Gå nu til side 28: Eftertanker

Min bys for- og bagside

Lav en collage her på siden, der viser din egen bys eller
egns for- og bagside.

Vis forsiden på denne side af midterlinjen og bagsiden på
den anden.

Du kan finde motiver i blade, aviser, brochurer, el. lign.,
som du klipper ud og limer ind.

Du kan også finde farvet eller mønstret papir, der passer
til stemningen i din by.

Find også ord, der passer til stemningen, og lim dem ind,
eller skriv dem henover billederne.

Eftertanker

Som du ved, er der ikke rigtige eller forkerte svar på, hvordan litteratur skal forstås. Vi kan opleve en tekst på vidt forskellige måder. Her skal du tænke over, hvordan *du* har oplevet den kortroman, du har læst. Du kan både komme ind på handling og fortællemåde.

Skriv i ti minutter, hvad der falder dig ind. Har du svært ved at komme i gang, kan du tage udgangspunkt i nogle af sætningerne her:

Bogen fik mig til at tænke på ...

Jeg kan genkende det med ...

Jeg blev provokeret af ...

Jeg kan godt lide ...

Jeg brød mig ikke om ...

Jeg forstår ikke ...

Jeg blev overrasket over ...

Jeg blev i tvivl om ...

Sproget er ...

Bogen er speciel, fordi ...

Bogen er aktuel, fordi ...

Bogen er tankevækkende, fordi ...

Læs bagefter din tekst, og understreg dine vigtigste pointer.

Gruppesamtale

Del jeres tanker om bogen med afsæt i jeres noter.

Præsenter kortromanen for klassen

Forbered i gruppen en præsentation for klassen af den kortroman, I har læst.

Her er ideer til, hvad jeres præsentation kan indeholde, men I kan også finde på andet:

- Et kort resumé af handlingen, men røb ikke slutningen.
- En præsentation af persongalleriet og personernes indbyrdes relationer.
- En præsentation af de miljøer, der er til stede i fortællingen – både de fysiske og psykiske.
- En præsentation af de temaer, bogen tager op.
 - Er temaerne relevante, vedkommende og aktuelle? Hvordan?
 - Kom også ind på, hvad bogen har med forvandling at gøre.
- En oplæsning af et velvalgt uddrag fra bogen.
- Jeres vurdering af bogen.

Fordel de forskellige indslag i præsentationen mellem jer, så I alle hver især har ansvar for et eller flere af områderne.

I kan evt. lave en PowerPoint el.lign. med få, velvalgte ord eller billeder på hvert slide, der understreger jeres pointer. I kan også fremvise de produkter – personkarakteristikker, tidslinjer, collager osv. – I har skabt gennem forløbet.

Fælles udstilling om Årgang 2024

Lav i fællesskab i klassen en udstilling om Årgang 2024 et velvalgt sted, fx på skolens PLC/skolebibliotek eller på jeres lokale folkebibliotek.

Udstillingen skal give andre indblik i seriens fem bøger. Lad de produkter, I har skabt i forløbet, indgå i udstillingen. Læg også de fem bøger i udstillingen og evt. computere eller iPads og hørebøffer, hvorfra man kan lytte til uddrag af fortællingerne, der alle findes som lydbøger.

TIL LÆREREN

ÅRGANG-bøgerne, som består af tre serier, *Årgang 2022*, *Årgang 2023* og *Årgang 2024*, er tre rækker af kortromaner, hvor en håndfuld forfattere giver deres bud på fortællinger med udgangspunkt i samme tema. I *Årgang 2022* var temaet **Hemmeligheder**, og i *Årgang 2023* var det **Uskyld**.

I *Årgang 2024* er temaet **Forvandling**. Utallige fortællinger for børn og unge har gennem tiderne kredset om *forvandling*. I den ældre litteratur i form af eventyr og fantastiske fortællinger, hvor hovedpersonen gerne gennemgår en fysisk/ydre forvandling, der svarer til personens indre udvikling. Tænk bare på *Den lille havfrue*.

I de fem fortællinger i *Årgang 2024* har forfatterne grebet opgaven vidt forskelligt an. I de fleste tilfælde er der ingen magi eller fysiske forvandlinger til stede; her er tale om indre forvandlinger hos personerne, og de er således ikke så eksplicite og tydelige for læseren. Forvandlingerne fremkommer i højere grad i symbolsk forstand og bliver billeder på unge mennesker i udvikling fra barn til voksen.

Forløbet lægger op til, at hele serien læses i klassen, men ikke af alle elever. Derimod er det tilrettelagt sådan, at de fem bøger fordeles på grupper i klassen, så hver gruppe læser og arbejder med *sin* tildelte bog.

Det er dig som lærer, der sammensætter grupperne, og det anbefales, at der er fire elever i hver gruppe. Hvis ikke klassens elevantal er deleligt med fire, er tremandsgrupper at foretrække frem for femmandsgrupper. Disse fortsætter arbejdet sammen, når 'makkerpar' er nævnt i forløbet.

Sammensæt grupperne som fagligt heterogene grupper, således at flere faglige niveauer er i spil i hver gruppe. I det hele taget kan det anbefales, at grupperne er så forskelligartede som muligt, sådan at flere køn er repræsenteret i hver gruppe, og er der flersprogede elever i klassen, bør de også fordeles i grupperne. Omvendt fordeles naturligvis etnisk danske elever, hvis flersprogede elever er i overtal. En gruppe med *forskellige* elever vil gøre drøftelserne mere interessante. Inddel klassen i grupper, allerede inden eleverne skal i gang med at læse, og fordel de fem bøger på klassens grupper.

Du kan selvfølgelig også vælge, at hele klassen læser en enkelt af bøgerne, eller du kan vælge, at I læser én af dem fælles i klassen og herefter fordeler de fire andre på grupper.

Alle fem forløb er struktureret på samme måde, idet de alle består af fire dele: *Intro*, *Før du læser*, *Mens du læser* og *Efter du har læst*.

Intro

Alle forløbenes introdel er enslydende, og det anbefales, at der arbejdes fælles i klassen med denne del, inden det egentlige gruppearbejde sættes i værk. Her introduceres eleverne til fænomenet *en kortroman*, der fordrer noget særligt af læseren, idet en sådan fortælling

kræver læsning mellem linjerne, da forfatteren fortæller kortfattet og har mange tomme pladser i sin tekst. I forløbet forklares, at forfatteren har *lagt spor* i teksten frem for at *forklare*. Og når man læser, skal man derfor kunne opfange sporene og selv opklare sammenhængen.

Før du læser

Inden bogen læses, forholder hver enkelt elev sig til ordet *forvandling*. Det foregår gennem en tænkeskrivning, og efterfølgende deler eleverne deres tanker i læsegruppen og vælger én, der præsenterer gruppens hovedpunkter for klassen.

Herefter splittes hver gruppe op i to makkerpar, der hver især drøfter deres forventninger til fortællingen ved at studere bogens omslag. De tager noter til, hvad de venter sig af bogens *handling*, *sted* den udspiller sig, *persongalleri*, og hvad den kan have at gøre med det fælles forvandlingstema. Igen udveksler de efterfølgende deres forventninger i gruppen.

Mens du læser

Den enkelte elev læser bogen på egen hånd, men der gøres ophold undervejs i læsningen, hvor gruppens medlemmer, med afsæt i et samtaleoplæg, sætter ord på deres læsning og foretager enkelte aktiviteter.

Samtaleoplæg

For at alle medlemmer i gruppen deltager aktivt i gruppesamtalerne, er der konsekvent fire punkter eller overskrifter med spørgsmål, sådan at hver elev kan have ansvaret for at få samtalen i gang til ét punkt/én overskrift.

Der gås både tæt på teksten med analyser af persongalleri, fortællestruktur, sprog osv., men der åbnes også for reflektive samtaler om de temaer, der sættes i spil, ligesom der løbende perspektiveres til elevernes egen verden.

Aktiviteter

I hvert ophold er der også en eller flere aktiviteter, gruppen skal arbejde med. I nogle tilfælde fremstiller de i den forbindelse et fysisk produkt. Det kan være en collage, en foldebog, en tekst el.lign. Det er vigtigt, at eleverne gemmer de produkter, de får skabt, da de skal bruges i forløbets afslutning.

Efter du har læst

Når gruppen har læst hele bogen og løbende drøftet og arbejdet med dens indhold, er det tid til at se på fortællingen som en helhed. Først skal eleverne hver især tænkeskrive om, hvordan den har påvirket dem, hvilke tanker den har sat i gang osv., og herefter samles enderne i nogle få analytiske aktiviteter, fx en personkarakteristik, en tidslinje el.lign., og naturligvis drøftes fortællingens temaer.

Det er nok ikke sandsynligt, at alle grupper i klassen bliver færdige med arbejdet på nøjagtig samme tid, og det vil være synd at stoppe dem, der befinder sig i gode diskussioner eller i et kreativt arbejde med en aktivitet, hvis de ikke føler, at de er færdige.

De grupper, der er færdige med forløbet før andre, kan du lade lave supplerende aktiviteter, mens de venter, indtil alle er klar til at fremlægge.

De kan fx:

- skrive et brev fra én person i fortællingen til en anden.
- lave en Book Bento, hvor de iscenesætter bogen i omgivelser og med ting, der har med fortællingens motiver og temaer at gøre. De kan evt. billedgoogle 'Book Bento' for inspiration.

Der lægges afslutningsvis op til, at grupperne præsenterer den bog, de har læst og arbejdet med, for resten af klassen. Det vil sandsynligvis vække interesse, så eleverne får lyst til at læse de fire bøger i serien, de ikke har læst.

Til allersidst kan I lave en udstilling om serien et velvalgt sted, hvor andre kan få indblik i seriens fem bøger.

På næste side ses en oversigt over de enkelte forløbs faglige fokuspunkter.

Forløbenes faglige fokuspunkter

Titel	Faglig fokus	Produkter
FRISK LUFT	Personskildring Sprog Spændingsopbygning Synsvinkel Tematik	Personkarakteristik Skrevet tekst med synsvinkelskift Reklame
BÆST	Personskildring Sprog og spændingsgreb Symbolik Tematik	Personkarakteristik Illustration Sammenfatninger
LLORET DE MAR	Personskildring Synsvinkel Tematik	Personkarakteristik Visuelt udtryk Omskrivning af scene
SMASK	Personskildring Synsvinkel/Fortællerforhold Tematik	Personkarakteristik Lister Råbedigt
ROBOTIC RAPSODY	Sprog Referencer Beskrivelse Tematik	Poetisk mindekatalog Visuelt udtryk af en by Kort over hovedpersonens rejse eller portræt af en selv- opfundne robot

